

1

1 LEIF HELGE ENGER FOTOGRAFERT PÅ VERKSTEDET SITT FOR EN AMERIKANSK KALENDER. HAN ER HER I FERD MED Å DEKORERE ET FIRKANTFAT. DET BLE GJENNOM FLERE ÅR DELT UT TIL VINNERNE AV SKOMVÆRPRISEN OG GLEDESSPREDERPRISEN. FATET BLE LAGET MED 16 FORSKJELLIGE DEKORER. 2 SKISSE TEGNET I VILLA GIULIA I ROMA I 1964. 3 DEN POPULÆRE VINHØNA ER INKLUDERT I SAMLINGEN TIL VICTORIA AND ALBERT MUSEUM I LONDON. 4 I 1967 LAGDE NRK, MED ODDVAR FOSS I SPISEN, ET PROGRAM OM ENGERS ARBEID VED PORSELENSFABRIKKEN. DET BLE KALT «LIV I LEIRE» OG SENDT RETT FØR DETEKTIMEN EN FREDAGSKVELD. DAGEN ETTER AVERTERTE FORRETNINGEN BYSTRØM MED EN ANNONSE SOM RANGERER ENGERS KERAMIKK SOM BLANT DET YPPERSTE AV KERAMIKK I SKANDINAVIA. – ENKEL DESIGN OG DEKOR, FINT AVSTEMTE FARGER OG RUSTIKK STOFFLIGHET FORENES I HANS ARBEIDER OG FRAMSTÅR SOM BRUKSKUNST AV HØYESTE KVALITET. ET FUNN FOR SAMLERE, EN ØYENSLYST FOR DEN KRESNE OG EN REAL BRUKSTING FOR HJEMMET, SKRIVER BYSTRØM. PROGRAMMET ER DESSVERRE SLETTET.

2

3

4

▼ forts. fra forrige side

- Det var ingen andre barn på min alder i grenda, men jeg trivdes veldig godt aleine. Jeg ble sluppet ut på morgenen og fikk bare beskjed om å ikke gå ut på brygga for det var sterk strøm i vannet. Falt du uti, var du ferdig, men jeg akte meg ut da, vet du. Jeg måtte jo se på den strømmen, smiler han og stopper opp et øyeblikk.

DET BLÅ blikket fester seg på toppen av morelltreet i hagen på Bjørntvedt.

- Når en blir gammel, så tenker en så mye bakover. Familien min var her i helga, og da merket jeg at nå kjører jeg bare på repriser. Jeg må slutte med alle de gamle fortellingene, men de er jo jækla gode da, vet du! ler han og hopper plutselig ut på gulvet for å illustrere hvordan han sto slalåm nedover den bratte bakken fra hybelen på Holtet i Oslo etter at skomakeren hadde halvåla skoa hans speilblanke.

De samme skoa førte til at han seinere den vinteren sklei langflat under en drokje i Skien og måtte trekkes ut av to mann.

- Men det var bare en bisetning. Nå skal jeg konsentrere meg om å svare på spørsmåla dine. Se her, ta en sjokoladebit!

ETTER DIPLOMOPPGAVEN begynte Enger i prøvetid på PP, men i 1964 fikk han plutselig Statens reise- og studiestipend på 20 000 kroner og et legat på 6000 kroner.

- Jeg kunne jo ikke akkurat putte pengene i lomma og leve herrrens glade dager. Så det ble seks måneder på reisefot i Europa, smiler Enger.

Den unge mannen kjøpte en svart fol-

kevogn med røde skinnseter, radio, tåkelykter og greier. Den var gått en hel del, men selgeren forsikret om at bobla hadde vært eid av kona til en skipsreder og dermed pent brukt.

- Vi reiste på høsten, og jeg hadde tatt sertifikat samme sommeren. Det var dristig, men som alle ferske sjåførere, var jeg helt suveren, ler han.

KJØRERUTA BLE lagt opp av NAF, og den var lang og preget av vakre byer som Paris, Madrid, Sevilla, Toledo, Cordova og Venezia. Enger tilbrakte time etter time på kalde museer med blyanten i hånda, og i Villa Giulia i Roma tegnet han skissen til det som seinere skulle bli til den populære vinhøna i porselen.

- Da jeg kom tilbake, sa Eystein: Kom her, jeg skal vise deg noe.

Så gikk de to gjennom fabrikken til hjørnerommet i tredje etasje som vendte ut mot brua.

- Dette er ditt verksted. Vær så god, sa han. Det var søren meg det beste rommet på hele fabrikken. Helt makaløst! understreker Enger.

DER SATTE 30-åringen i gang med egen produksjon av håndlagde stykker i såkalt chamottegods. Det vil si at leiren er tilsatt brent, knust ildfast leire for å lage et materiale som kan formes og samtidig tåler høye temperaturer.

I historien om fabrikkens første 80 år, beskriver forfatter Alf Bø Engers arbeider fra denne tiden som noe av det beste i samtidig norsk studiokeramikk.

Og NRK laget i 1967 et tjueminutters program om brukskunst med Enger i hovedrollen. Det ble sendt før detektimen en fredagskveld i januar.

- Hvorfor fikk du en frittstående rolle?

- Ja, kan du begripe det? Ledelsen syntes vel det var artig, ler han.

- Det var jo enormt med besøk til fabrikkens på den tida, og når direktør Møller hadde besøk av musikervenner, tok han dem med på verkstedet til meg. Han likte vel å vise fram han raringen som satt der på hjørnet, tenker jeg.

BØE SKRIVER videre at produksjonen til både unge Enger og kollega Grete Rønning var på siden av hverdagens program, men at arbeidet både hadde reklameverdi og stimulerte det kunstneriske miljøet ved PP.

Selv som moderne storbedrift, var det fabrikkens politikk å bevare gamle håndverkstradisjoner og fremstille kvalitetsvarer med unik design og dekor. Derfor knytte de til seg brukskunstnere som satte sitt kvalitetsstempel på designet.

- Det var et tillegg til masseproduksjonen, men jeg dreide så fort jeg kunne. Det var ikke noe koseopplegg. Når jeg satte i gang å dreie noe, lagde jeg gjerne 50 eller 100 stykker i slengen. Jeg ønsket jo selvsagt å bidra til at fabrikkens tjente penger.

ENGER FINNER fram en produktkatalog med modeller og fotografier i kronologisk rekkefølge. Skalldyrsett og grytsett, «Ballade» for teselskap og «Runde» til gløgg. Produksjonsmåten var frihåndsdreining, sjablondreining og støpning. Dekoren ble malt direkte på godset før glasering.

- Hvor jeg henter inspirasjon? Det er vanskelig å forklare, men det uunnværlige er papir og blyant. Hvis jeg får en idé

her og nå, lager jeg en skisse med det samme for ikke å glemme. Det blir som en huskelapp, forklarer han.

- Og når du sitter med en pensel i hånda, så må du prøve. Prøve, prøve, og prøve, og finne ut hva som er naturlig. Figur og mellomrom. Husk mellomrom, formaner han med pekefingeren i lufta.

ETTER NOEN år fikk Enger lyst til å prøve seg i porselensproduksjonen. Sandnes svarte ja igjen, og Enger utformet et servise som fikk dekorene «Line», «Aveny» og «Kløver».

Da serviset var kommet i butikk, dro han opp til Glassmagasinet i Skien for å lodde stemninga. Litt gammeldags, var tilbakemeldingen fra butikkdama.

- Gammeldags! Det var akkurat kommet ut, så det kunne ikke rukkit å bli gammeldags, ler Enger rått.

- Jeg sitter aldri og tenker på om noe jeg lager er moderne, gammeldags eller midt i mellom. Det er helt håpløst. Du lager noe du har en følelse for er riktig, og så må du forholde deg til det praktiske, slår han fast.

DESIGNEREN BLAR ivrig i ringpermer hvor modelltegninger, avisutklipp og dekortegninger er pent plassert i plastlommer. Latente minner popper stadig opp, og digresjonene sitter løst.

Han kan se tilbake på et langt liv og virke på porselensfabrikken, men hvis han skal framheve noe fra egen produksjon, må det være fatet som over flere år ble overrakt vinnerne av «Gledesprisen» og «Skomværprisen».

▼ fortsetter neste side